

Development of the Manual for Measurement and Evaluation of Students' Desirable Characteristics at Phra Saeng Vitthaya School under The Secondary Educational Service Area Offices Surat Thani, Chumphon

Noppawan Sukneam^{1*} Phrakhru Khemmethammakhosit¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Noppawan.ann93@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are to: (1) studying the measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School under the Secondary Educational Service Area Offices Surat Thani, Chumphon, (2) developing the manual for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School, (3) presenting and evaluating the manual for the measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School. For this research, a qualitative research methodology was used with 15 people that also includes 5 people with the position of administrative authority to provide important information and group discussions were conducted with many highly qualified academics. The data was analyzed by 7 qualified academics inductively. The research results found that: (1) There is a necessity of operational conditions for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School. Measurement and evaluation of students' desirable characteristics could be carried out in 5 steps as follows 1) setting indicators, 2) analyzing behavioral indicators, 3) designing measurement and evaluation tools, 4) evaluation criteria, and 5) summarizing results and assessment (2) Development of the manual for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School, includes 8 following elements: 1) the name of the manual, 2) explanations, 3) background and importance, 4) objectives, 5) definitions, 6) measurement and Evaluate of students' desired characteristics: 7) reference documents and 8) appendices. (3) All the experts agreed that it was possible, appropriate, and useful to present a manual for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School. The manual has 8 elements, consistent with the measurement and evaluation in the context of educational institutions.

Keywords: Development of the Manual, Measurement and Evaluation, Students' Desirable Characteristics

การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

นพวรรณ สุขเนียม^{1*} พระครูเขมธรรมโฆสิต¹ และ บุญเลิศ วีระพรกานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Nopphawan.ann93@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (2) พัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา และ (3) นำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดตัวชี้วัด 2) วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) เกณฑ์การประเมิน และ 5) การสรุปผลการประเมิน มีสภาพการวัดและประเมินไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ (2) การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาในการดำเนินการพัฒนาคู่มือมี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก (3) ผลการนำเสนอคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกคนเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์ ซึ่งคู่มือมี 8 องค์ประกอบ สอดคล้องกับบริบทการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, การวัดและประเมินผล, คุณลักษณะอันพึงประสงค์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกวิชา ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งจะประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 13)

การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้นจะต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดำเนินการพัฒนาทั้งในและนอกห้องเรียนโดยมอบหมายภารกิจในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน ให้ครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบโดยสอดคล้องกับแผนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชั่วโมงการเรียนการสอน/กิจกรรมโครงการ หรือในโอกาสอื่น ๆ ความรู้ความเข้าใจของครูจึง

เป็นสิ่งสำคัญ ผู้ที่พัฒนาการศึกษาของชาติ การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เป็นเรื่องสำคัญ ในการปฏิบัติงานให้ออกมาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในการสร้างองค์ความรู้ให้กับครู สามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการศึกษาทำความเข้าใจจากเอกสาร ตำรา คู่มือซึ่งคู่มือเหล่านั้นจะช่วยลดการตอบคำถาม เพราะบ่อยครั้งที่คู่มือช่วยตอบคำถามที่เกิดขึ้นในการทำงาน โดยท่านไม่ต้องเสียเวลามาตอบคำถามเอง ช่วยประหยัดเวลาในการสอนงาน เสริมสร้างความมั่นใจในการทำงาน บางครั้งในการปฏิบัติงานก็ไม่มั่นใจว่าทำถูกต้อง ถูกระเบียบหรือไม่ การมีคู่มือจะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถทำงานด้วยความมั่นใจ มีบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบ และปรับในการทำงานมีรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน สามารถอธิบายกระบวนการทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ บุคคลภายนอกสามารถมาเยี่ยม ดูงานหรือตรวจประเมินได้ อีกทั้งคู่มือยังช่วยในการปรับปรุงงานและออกแบบกระบวนการงานใหม่ ลดขั้นตอน ลดระยะเวลา เป็นฐานช่วยให้สามารถปรับปรุงงาน หรือออกแบบงานใหม่ได้ง่ายขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, น. 118)

การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา จากรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่าครูทำการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวม ครูไม่ได้ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริงของนักเรียน ครูไม่ได้มีเครื่องมือวัดที่เหมาะสมกับแนวปฏิบัติ ประเมินคุณลักษณะโดยไม่ยึดตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ นอกจากนั้นครูจะมุ่งเฉพาะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์เพียงเท่านั้น โดยทางโรงเรียนมีคู่มือแนวปฏิบัติของการวัดและประเมินผลเรียนรู้ทั้งในด้านผลการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน แต่ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการนิเทศ แบบบันทึกผลการพัฒนาการพัฒนาคู่มือผู้เรียน ซึ่งครูประจำวิชาจะต้องประเมินสมรรถนะ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการพบว่า ผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่วนใหญ่เป็นไปตามผลการเรียนรู้ นั่นหมายถึง ครูวัดและประเมินผลโดยไม่ได้คำนึงถึงตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งนักเรียนไม่ได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามสภาพจริง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การที่นักเรียนไม่ได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง ควรมีการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (โรงเรียนพระแสงวิทยา, 2564)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อเป็นคู่มือให้ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนให้มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติวิชา กิจกรรม โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประจำวันของโรงเรียน เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาคู่มือ เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการนิเทศภายใน และครู รวมจำนวน 15 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ หัวหน้างานทะเบียนและวัดผล รวมจำนวน 5 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ หัวหน้างานทะเบียนและวัดผล รวมจำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา มีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา 2) นำร่างที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอและประเมิน คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องอีกครั้ง 4) ทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูล (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียง

3.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ (1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน (2) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือ ในการจัดประชุมสนทนากลุ่มและประเมิน คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

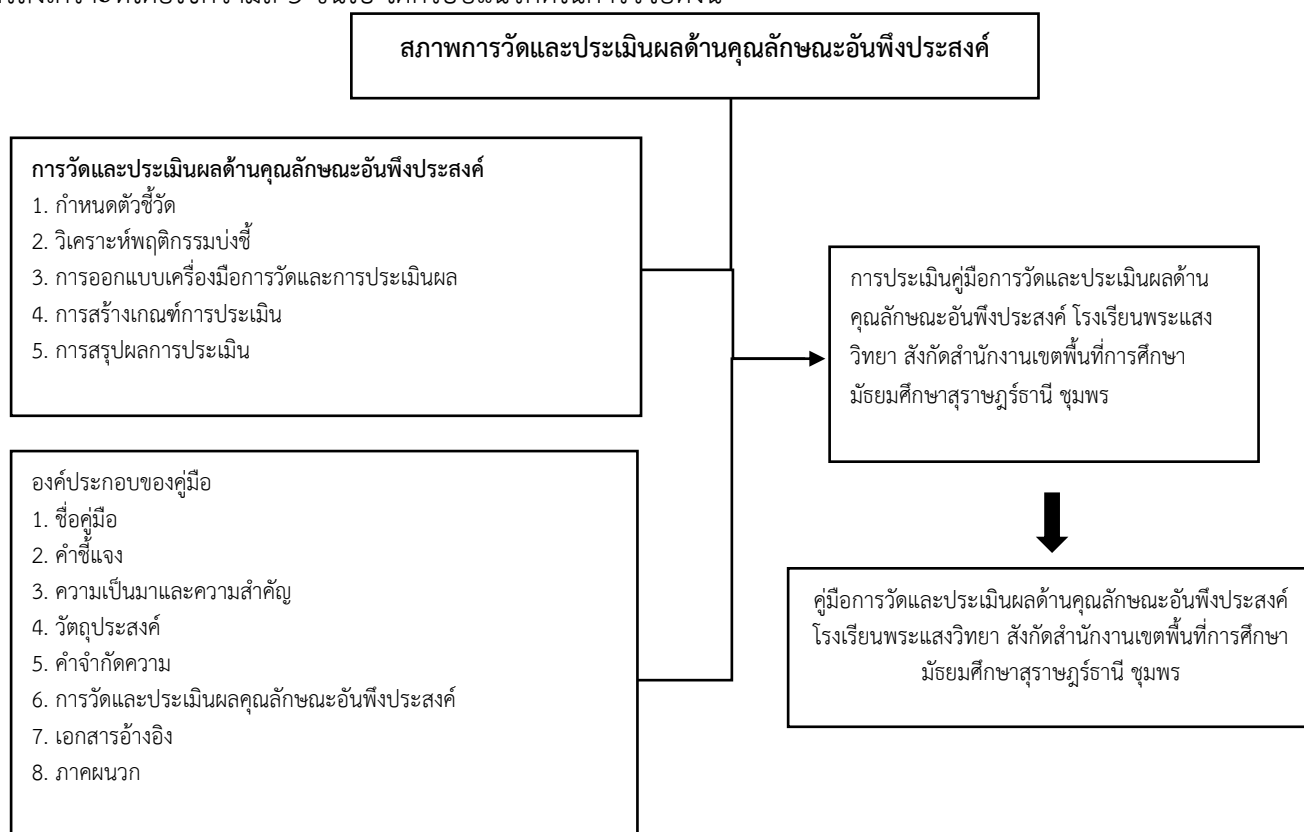
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ทำตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแบบประเมินต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ โดย นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข - ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์โดยใช้ความถี่ 5 ขึ้นไป ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการศึกษาสภาพศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า 1) การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา ครูแต่ละรายวิชาจะกำหนดตัวชี้วัดในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ประการโดยมีตัวชี้วัดทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด โดยที่ครูประจำวิชาจะเป็นผู้วัดและประเมินผลและสรุปผลการประเมินออกมาเป็นด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ซึ่งการนำทุกตัวชี้วัดลงสู่รายวิชาแต่ละรายวิชาและทำการวัดและประเมินผลให้ครบทั้ง 18 ตัวชี้วัดเป็นไปได้ยาก ครูส่วนมากจึงมีการใช้คะแนนหรือผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 8 ประการ 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละตัวชี้วัดนั้น จะต้องอาศัยคู่มือการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถวางแผนในการเขียนแผนการสอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ที่เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ แต่พฤติกรรมบ่งชี้ในบางตัวชี้วัดไม่ได้สอดคล้องกับธรรมชาติวิชา อีกทั้งพฤติกรรมบ่งชี้บางพฤติกรรมที่หลักสูตรต้องการให้เกิด ยังยากแก่การเข้าถึงอย่างชัดเจนในการวัดและประเมินผล ในความเป็นจริงจึงไม่ค่อยมีการพูดถึงพฤติกรรมบ่งชี้ จะวัดและประเมินผลในภาพรวมทั้ง 8 ประการ 3) การออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะนิยมใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากใช้ง่ายและสะดวก ช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน ด้วยระยะเวลาที่จำกัดและภาระงานที่ครูต้องรับผิดชอบทำให้เครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มีความหลากหลาย และไม่ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด หรืออาจถูกสร้างแต่ไม่ได้นำไปใช้จริง 4) การสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา ตามหลักการการสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การสร้างเกณฑ์การประเมินมี 2 ลักษณะ คือ 1) เกณฑ์การประเมินแบบภาพรวมโดยยึดประเด็นตามตัวชี้วัด 2) เกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาแต่ละส่วนของการปฏิบัติ โดยแยกประเด็นตามพฤติกรรมบ่งชี้ โดยส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์การประเมินโดยภาพรวม และที่สำคัญนิยมใช้ผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 5) การสรุปผลการประเมินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะสรุปผลการประเมินมาเป็นแบบระดับคุณภาพ 4 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน นักเรียนจะจบการศึกษาในระดับภาคบังคับและจบการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐาน นักเรียนจะต้องมีการสรุปผลการเรียนในระดับคุณภาพ ผ่านขึ้นไปทุกรายวิชา ซึ่งครูประจำวิชาจะเป็นผู้ประเมิน จะสรุปผลการประเมินโดยการผลการเรียนเป็นเกณฑ์ซึ่งไม่ถูกต้อง และผลสรุปที่ได้ก็ไม่ได้นำมาซึ่งความน่าเชื่อถือ

2. การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการศึกษาการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า กระบวนการในการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อพัฒนาคู่มือให้มีความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนพระแสงวิทยาและทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพระแสงวิทยาเกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถวางแผนหรือวางขั้นตอนในการประเมินนั้นง่ายขึ้น หากเกิดข้อผิดพลาดในการทำการประเมิน ก็สามารถกลับมาตรวจสอบกระบวนการหรือขั้นตอนได้ มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ได้แก่

1. ชื่อคู่มือ คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2. คำชี้แจง 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการกำหนดตัวชี้วัดจากคู่มือ พฤติกรรมบ่งชี้ พฤติกรรมสำคัญที่สอดคล้องกับกิจกรรม/โครงการที่รับผิดชอบ 2) ออกแบบเครื่องมือในและกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสามารถศึกษาตัวอย่างจากคู่มือ 3) ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ครูประจำวิชานำผลที่ได้จากครูที่ปรึกษามาดูผลการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในรายวิชาของตน บันทึกผลลงในแบบรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และบันทึกข้อมูลลงระบบ SGS (Secondary Grading System) เป็นระบบการประเมินผลการเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่โรงเรียนพระแสงวิทยานำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผล

3. ความเป็นมาและความสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน การวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงมีความสำคัญและละเอียดอ่อน จากการนิเทศ ปพ.5 ของครูโรงเรียนพระแสงวิทยา พบว่า คุณครูได้ทำการประเมินผลของนักเรียนโดยภาพรวมทั้งห้อง หรือ ในภาพรวมทั้ง 8 ประการ ไม่ได้ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริงของนักเรียน เครื่องมือวัดที่ไม่เหมาะสมกับแนวปฏิบัติ ประเมินคุณลักษณะโดยไม่ยึดตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ คุณครูจะมุ่งเฉพาะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์เพียงเท่านั้นผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่วนใหญ่เป็นไปตามผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ เครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน สามารถสร้างและเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ โดยอาศัยวัดและประเมินผลจากธรรมชาติวิชา กิจกรรม โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประจำวันของโรงเรียนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

4. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นคู่มือการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา 2) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนตัวชี้วัดครอบคลุมสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติวิชา กิจกรรม โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประจำวันของนักเรียน 3) เพื่อให้ครูสามารถสร้างและเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

5. คำจำกัดความ 1) คู่มือการวัดการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) การวัดการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติการวัดและการประเมินผลผลการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ 4 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน

6. การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1) กำหนดตัวชี้วัด เป็นการกำหนดตัวชี้วัดที่จะทำการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมเนื่องจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ มีตัวชี้วัดมีทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดโดยจะต้องทำการวัดและประเมินภายใน 1 ภาคเรียนให้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการศึกษาตัวชี้วัดจากคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา เพื่อกำหนดตัวชี้วัดได้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครอบคลุมทุกตัวชี้วัดและเป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ โดยครูผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ นำมาสู่การกำหนดพฤติกรรมสำคัญที่จะดำเนินการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา 3) การออกแบบการวัดและการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งในคู่มือได้กำหนดเครื่องมือในการวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละตัวชี้วัด และมีตัวอย่างแบบวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจพฤติกรรม แบบมาตราประเมินค่า เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ 4) เกณฑ์การประเมิน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์คู่มือมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางในการให้คะแนน หรือปรับใช้ประเมินค่าผลการประพฤติปฏิบัติของผู้เรียน 5) การสรุปผลการประเมิน ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากนั้นครูประจำวิชานำผลที่ได้จากครูที่ปรึกษามายูบรวมในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในรายวิชาของตน บันทึกผลลงในแบบรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และบันทึกข้อมูลลงระบบ SGS (Secondary Grading System) เป็นระบบการประเมินผลการเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่โรงเรียนพระแสงวิทยานำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผล ผลจากการประเมินจะปรากฏใน ปพ.1 ซึ่งผลการประเมินต้องได้ระดับ ผ่านขึ้นไป เพราะเป็นเกณฑ์หนึ่งในการจบการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา

7. เอกสารอ้างอิง

8. ภาคผนวก ประกอบไปด้วย 1) ตัวอย่างแบบวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจพฤติกรรม แบบมาตราประเมินค่า 2) ตัวอย่างแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม 3) ตัวอย่างแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ตัวอย่างแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) ตัวอย่างแบบรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. ผลการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อสรุปว่า มีความเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีกรอบการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดตัวชี้วัด 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) เกณฑ์การประเมิน 5) สรุปผลการประเมิน โดยการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 8 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก โดยมีข้อเสนอแนะ คือ การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ตัวชี้วัด มีทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด ครอบคลุมทุกชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 คือ วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ จะต้องวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้เพื่อกำหนดพฤติกรรมสำคัญให้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมและบริบทของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือวัดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมสำคัญของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 4 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลเกณฑ์การประเมินแบบภาพรวมและเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น ขั้นตอนที่ 5 ขึ้นสรุปผล ครูประจำวิชามารวมผลการประเมินจากครูที่ปรึกษา และกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ SGS เพื่อทำการประมวลและสรุปผล ซึ่งมี 4 ระดับคุณภาพ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน ผลการประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า เป็นคู่มือที่มีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด การประเมินตามสภาพจริง ไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1) การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยามีตัวชี้วัด 18 ตัวชี้วัด แต่มีการใช้คะแนนหรือผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่มีการกล่าวถึงพฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ไม่มีความหลากหลาย 4) การสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้เกณฑ์การประเมินใช้ผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 5) สรุปผลการประเมินโดยการผลการเรียนเป็นเกณฑ์ จากกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูประจำวิชาที่ทำหน้าที่ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดตัวชี้วัด และวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมิน ไม่มีความหลากหลายจะอาศัยแบบสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก การกำหนดเกณฑ์การประเมินโดยใช้ผลการเรียนแล้วทำการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวม การตัดสินผลการประเมินจึงไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภพ ไชยทอง (2557) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตนเอง ด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยใช้การสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ผลการดำเนินการ โดยรวม สภาพปัญหาในการดำเนินการ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในการดำเนินการพัฒนาคู่มือทั้ง 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คู่มือ มีความสำคัญในการศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ช่วยให้ประหยัดเวลา ลดขั้นตอนของการที่ต้องเสียเวลาในการสอนงาน สามารถวางแผนหรือวางแผนขั้นตอนในการทำงานนั้นง่ายขึ้น หากเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน ก็สามารถกลับมาตรวจสอบกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานได้ ทำให้งานที่ได้จะมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งคู่มือที่จัดทำขึ้นก็เป็นผลงานทางวิชาการของผู้ที่จัดทำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ม่วงสุข (2560) ได้การพัฒนาคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการโดยคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทย ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย ชื่อคู่มือฯ, คำชี้แจง, ความเป็นมาและความสำคัญ, วัตถุประสงค์ของคู่มือและคำจำกัดความ 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย การบริหารงานด้านดนตรีไทย การบริหารงานด้านนาฏศิลป์และการบริหารงานด้านการแสดงพื้นบ้าน 3) ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย รายการอ้างอิง และ ภาคผนวก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคู่มือที่มีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้องครอบคลุมทุกตัวชี้วัด การประเมินตามสภาพจริง ไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยาซึ่งคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดตัวชี้วัด 2) คือ วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) การสรุปผลการประเมิน ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูประจำวิชา บูรณาการผลการประเมินจากครูที่ปรึกษา และกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ SGS เพื่อทำการประมวลและสรุปผล ซึ่งมี 4 ระดับคุณภาพ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ มาใช้ในการวัดและประเมินผลทั้ง 5 ขั้นตอน รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะส่งผลให้การดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยามีคุณภาพมากขึ้น และมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ณพัฐอร เองสมบุรณ์ (2556) ศึกษาการนำเสนอแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติดี พบว่า แนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดตั้งคณะกรรมการในการพัฒนาและประเมิน

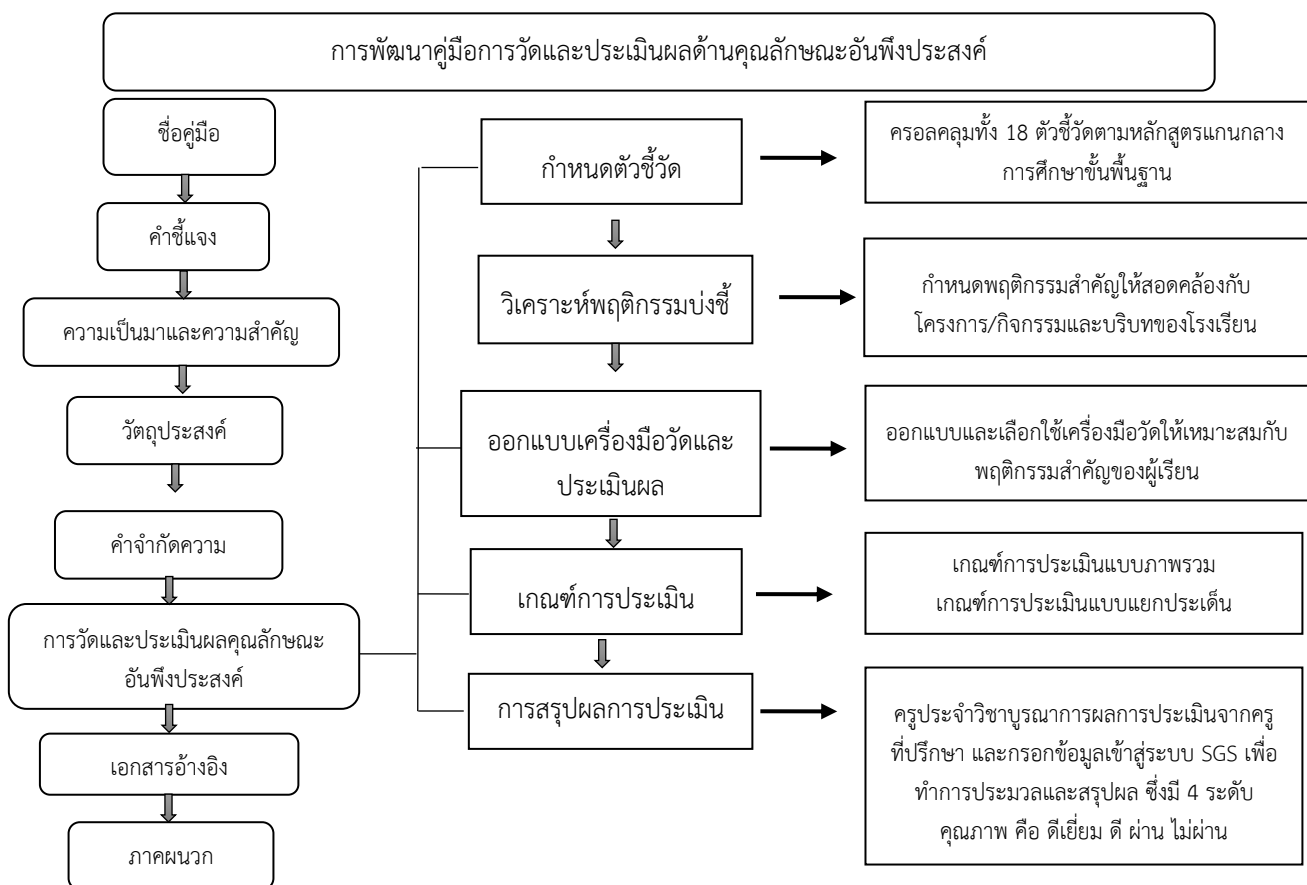
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบขั้นตอน รวมทั้งสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือระดับสถานศึกษา จัดอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล วิธีการประเมินควรแยกทั้งจากกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรม/โครงการของสถานศึกษา รวมทั้งระบุผู้ประเมินให้ชัดเจน เครื่องมือที่ใช้ควรเป็นแบบสังเกตร่วมกับใบรายชื่อนักเรียนรวมทั้งผลงานที่นักเรียนทำ และประเมินผู้เรียนเป็นรายคาบอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย โดยสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1) ขั้นตอนในการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมินและการสรุปผลการประเมิน เป็นขั้นตอนในการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งมีครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม ครูที่ปรึกษา และครูผู้สอนประจำวิชาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้างานวัดผล และคณะกรรมการนิเทศภายใน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้กระบวนการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2) การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้การทำงานไม่ทับซ้อน โดยอาศัยโครงการ/กิจกรรมที่มีอยู่เดิม นำผลที่ได้มาบูรณาการในรายวิชาที่เรียน ส่งผลให้ผลการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องเหมาะสม เป็นข้อมูลตามสภาพจริงของนักเรียน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา มีองค์ประกอบของการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีตัวชี้วัด 18 ตัวชี้วัด ซึ่งการนำทุกตัวชี้วัดลงสู่แต่ละรายวิชาและทำการวัดและประเมินผลให้ครบทั้ง 18 ตัวชี้วัดเป็นไปได้อย่าง ครุส่วนมากจึงมีการใช้คะแนนหรือผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 8 ประการ 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา พฤติกรรมบ่งชี้ในบางตัวชี้วัดไม่ค่อยสอดคล้องกับธรรมชาติวิชาแต่ละวิชา ในความเป็นจริงจึงไม่ค่อยมีการพูดถึงพฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะนิยมใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทำให้เครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มีความหลากหลาย และไม่ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด 4) การสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา โดยส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์การประเมินใช้ผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 5) สรุปผลการประเมินโดยการผลการเรียนเป็นเกณฑ์ซึ่งไม่ถูกต้อง และผลสรุปที่ได้มาก็ไม่น่าเชื่อถือ การตัดสินผลการประเมินจึงไม่ตรงกับความเป็นจริง

การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในการดำเนินการพัฒนาเครื่องมือประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) กำหนดตัวชี้วัด มีทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด ครอบคลุมทุกชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) คือ วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ จะต้องวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้เพื่อกำหนดพฤติกรรมสำคัญให้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมและบริบทของโรงเรียน (3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือวัดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมสำคัญของผู้เรียน (4) เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลเกณฑ์การประเมินแบบภาพรวมและเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (5) การสรุปผลการประเมิน ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูประจำวิชาบูรณาการผลการประเมินจากครูที่ปรึกษา และกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ SGS เพื่อทำการประมวลและสรุปผล ซึ่งมี 4 ระดับคุณภาพ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก

ผลการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ มาใช้ในการวัดและประเมินผลทั้ง 5 ขั้นตอน รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะส่งผลให้การดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยามีคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรในสังกัดเกี่ยวกับงานวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 สถานศึกษาควรพัฒนางานวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาประสิทธิผลของการนำคู่มือไปใช้ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนต่าง ๆ

2.2) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนต่าง ๆ

2.3) พัฒนา ปรับปรุงให้คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ม่วงสุข. (2560). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทยของโรงเรียน

มัธยมศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ณพัฑฒอร เสงี่ยมบุรณ์. (2556). การนำเสนอแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติดี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

โรงเรียนพระแสงวิทยา. (2564). รายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปีการศึกษา 2564. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนพระแสงวิทยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับแก้ไข) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุภาพ ไชยทอง. (2557). รูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).